

Västerås kommun

Beslut för gymnasieskola med yrkes- och introduktionsprogram

efter tillsyn i Wijkmanska gymnasiet i Västerås
kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att i enlighet med de datum som nedan listas vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. Observera att detta beslut innehåller olika datum för när huvudmannen senast behöver vidta åtgärder samt redovisa dessa skriftligen för Skolinspektionen.

För område Förutsättningar för lärande och trygghet ska åtgärder vidtas senast den **20 augusti 2018**. De vidtagna åtgärderna inom detta område ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

För område Undervisning och lärande, Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling ska åtgärder vidtas senast den **20 augusti 2018**. De vidtagna åtgärderna inom dessa områden ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Undervisning och lärande

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen i skolan utgår från och omfattar examensmålen för respektive nationellt program samt ämnesplaner. (16 kap. 6 § skollagen; Förordning om examensmål för gymnasieskolans nationella program (SKOLFS 2010:14); 4 kap. 1 § gymnasieförordningen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1. Kunskaper)
- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper)

Åtgärder

- Se till att,
- undervisningen utgår från och omfattar examensmålen för respektive nationellt program,
- undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna, genom att handledning ges av lärare.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Se till att utbildningen utformas så att eleverna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)
- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.4 Utbildningsval - arbete och samhällsliv, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att,
- elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete även innefattar psykosociala insatser för att stödja elevernas utveckling mot målen,
- specialpedagogen ges tillräckliga förutsättningar att arbeta förebyggande och hälsofrämjande,
- elevhälsopersonalen med psykologisk, medicinsk, psykosocial och specialpedagogisk kompetens samverkar i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål och
- den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser de behov av vägledning som eleverna har inför deras val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.

Bedömning

Tillsynen visar att undervisningen på skolan inte utgår från och omfattar examensmålen för respektive nationellt program. Vidare visar tillsynen att eleverna inte alltid ges ett aktivt lärarstöd i undervisningen genom att eleverna inte alltid får den hjälp och den handledning de behöver. Vidare bedömer Skolinspektionen att utbildningen inte är utformad så att eleverna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Det framkommer att den psykosociala kompetensen, kurator, saknas på skolan. Det framkommer också att elevhälsans samlade kompetens inte främst används förebyggande och hälsofrämjande, för att stötta elevernas utveckling. Avslutningsvis visar tillsynen att den studie- och yrkesorienterande verksamheten inte tillgodoser de behov av vägledning som eleverna har inför deras val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.

Föreläggande

Undervisning och lärande

Brister i arbetet med examensmålen

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med examensmålen. Skolinspektionens utredning visar att undervisningen på skolan inte utgår från och omfattar examensmålen för respektive nationellt program. Detta medför att eleverna riskerar att inte uppnå nödvändiga kunskaper kopplat till kurserna och programmens examensmål.

Av skollagen framgår det att det för varje nationellt program ska finnas examensmål som innehåller mål för programmet.

Av förarbetena till skollagen framhålls att examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen från elevernas första dag på programmet. De ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll. (Prop. 2008/09:199 s 117 f.)

Vid intervjuer med elever framkommer att eleverna inte känner till examensmålen. Under en intervju med elever uppger samtliga intervjuade att de inte känner till examensmålen och att lärarna inte klargör examensmålen i undervisningen. I en annan intervju med elever framgår att de intervjuade eleverna inte vet vad som menas med examensmål. Först efter att Skolinspektionen förklarat begreppet berättar en elev att de arbetar med examensmålen i någon enstaka kurs, men inte på övriga kurser. I en tredje intervju framkommer att två elever har en lärare som har pratat om examensmålen i samband med någon kurs, men att läraren är sjukskriven vilket gör att de överhuvudtaget inte pratar om examensmålen. Två andra elever berättar att lärarna på industriprogrammet regelbundet arbetar med examensmålen och sammankopplar programkurserna mot examensmålen.

Vid intervjuer med lärare och elevhälsan framkommer att inte alla lärare utgår från examensmålen i sin undervisning. Några av de intervjuade lärarna uppger att de "tittar på examensmålen." En lärare säger att det är svårt att få med examensmålen eftersom det centrala innehållet tar all tid från undervisningen. Några lärare uppger att de arbetar med examensmålen under olika projekt och temaarbeten. Representanterna för elevhälsan uppger att undervisningen på skolan inte utgår från examensmålen utan att lärarna främst arbetar med centrala innehållet i de olika ämnena. Rektorn uppger att inte samtliga skolans elever känner till examensmålen och att han som rektor behöver följa upp att samtliga lärare arbetar med examensmålen på skolan.

Brister i arbetet med aktivt lärarstöd

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Wijkmanska gymnasiet inte ges ett aktivt lärarstöd i undervisningen. Tillsynen visar att eleverna inte alltid får den hjälp och den handledning de behöver.

Konsekvensen av att eleverna inte ges ett tillräckligt lärarstöd, innebär att elevernas möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen och nå kunskapskraven försämras.

Av skollagen framgår att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av läroplanen för gymnasieskolan framgår det att alla som arbetar i skolan ska ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt. Vidare framgår det att läraren ska stimulera, handleda och stödja eleven. Läraren ska även organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår att inte alla lärare ger ett aktivt lärarstöd till alla elever. Några elever uppger att lärarna i både praktiska och teoretiska ämnena har koll på eleverna, och att eleverna får hjälp av lärarna på lektionerna. Några elever berättar att de även har möjlighet att gå till specialpedagogen för extra hjälp. Flera elever säger att de "absolut inte" kan få hjälp av lärarna. Andra elever uppger att de inte får någon hjälp av en lärare, och att läraren inte kan förklara så att eleverna förstår. Eleverna uppger att de har pratat med läraren men att det inte hjälper. Flera av de intervjuade eleverna uppger att de behöver fråga vänner, föräldrar eller andra lärare för att få hjälp med skolarbetet. Vidare uppger flera elever att deras betyg är sämre än vad de skulle vara om de fick bättre hjälp och stöd av lärarna. I intervjun med Skolinspektionen uppger flera av lärarna att de anpassar och individualiserar undervisningen för att alla elever ska "hinna med", men lärarna anser att de inte räcker till för att stötta samtliga elever i klasserna. Enligt de intervjuade lärarna tar arbetet med extra anpassningarna tid från att hjälpa de andra eleverna i klasserna. En lärare berättar att de eleverna som har kommit längre i sin kunskapsutveckling får hjälpa de "svagare" eleverna. Rektorn uppger att han, utifrån lektionsobservationer, kan bekräfta bilden av att skolans elever inte alltid ges ett aktivt lärarstöd. Vidare uppger rektorn att det är stora skillnader, i det aktiva lärarstödet, mellan olika lärare och mellan de olika programmen. Enligt rektorn kan det medföra att inte alla elever får det stöd de behöver för att nå kunskapsmålen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då verksamheten vid Wijkmanska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, finns skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att utbildningen inte är utformad så att eleverna på Wijkmanska gymnasiet tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Tillsynen visar att det inte råder studiero under alla lektioner. Trots att skolans rektor känner till att vissa lärare inte förmår att upprätthålla studiero i klassrummet, vidtas det inte tillräckliga åtgärder på skolan för att säkerställa att det råder studiero på samtliga lektioner. Bristerna i studieron försvårar berörda elevers förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I intervjuer med elever, lärare, elevhälsan och rektor framgår att studieron är tillfredställande i flera klasser, men i samtliga intervjuer framkommer att det inte råder studiero i två klasser på skolan. Flera elever berättar att de saknar studiero på flertalet av sina lektioner och att hälften av eleverna inte lyssnar på lärarna. Enligt eleverna består lektionerna mest av skrik, kast med pennor och sudd. En elev säger att hans klass är "katastrof", att det inte finns någon studiero och att hen överhuvudtaget inte kan "plugga". Flera elever uppger att det ofta är så stökigt i klassen att lärarna inte hinner hjälpa de elever som ber om hjälp. Eleverna säger att lärarna ger de elever som stör minst tio chanser att vara tysta, och sedan är lektionen slut. I intervju med elevhälsan berättar specialpedagogen att skolan har extra möten kring två klasser för att förbättra studieron och den låga måluppfyllelsen. I intervju med lärare framkommer att studieron brister i två av klasserna på skolan. Skolans rektor bekräftar bilden av att det inte råder studiero i två klasser på skolan. Rektorn uppger att enstaka lärare inte förmår att upprätthålla studieron i klassrummen. Rektorn säger att han handleder en av lärarna och att skolan arbetar med disciplinära åtgärder kring elever i dessa klasser, till exempel muntliga och skriftliga varningar. Rektorn berättar att eleverna ännu inte upplever att studieron blivit bättre och att en uppföljning av arbetet ska ske under vårterminen 2018.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då verksamheten vid Wijkmanska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, finns skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete omfattar inte samtliga kompetenser

Av Skolinspektionens utredning framkommer att elevhälsan på Wijkmanska gymnasiet inte omfattar samtliga kompetenser och att det finns brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Av utredningen framgår att psykolog inte är delaktig i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete utan psykologens kompetens används endast för att genomföra utredningar i enskilda elevärenden. Vidare framgår att den psykosociala kompetensen på skolan saknas och att specialpedagogen inte har tillräckliga förutsättningar att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Konsekvensen är att eleverna på skolan riskerar att inte få det stöd i utvecklingen mot utbildningens mål, som de har rätt till.

Enligt skollagen ska det för eleverna i gymnasieskolan finnas en elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. I skollagen anges vidare att elevhälsans arbete främst ska vara

förebyggande och hälsofrämjande och syfta till att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

I Skolinspektionens intervju med elever, elevhälsan, lärare och rektor framkommer att skolan för närvarande inte har någon kurator anställd. Flera lärare uppger att skolan saknar en kurator, och att den rollen behövs och är viktig på Wijkmanska gymnasiet. Elever uppger att kuratorn har slutat, och att elever med "sociala problem" får gå till skolsköterskan eller specialpedagogen. Representanter för elevhälsan uppger att eleverna inte vet vem de kan få stöd av. Specialpedagogen uppger att hen nu får ta den rollen på skolan, efter att kuratorn slutat. Rektorn uppger att skolan saknar kuratorsfunktionen och enligt rektorn har tjänsten varit vakant sedan januari 2018. Rektorn uppger att en kurator kommer rekryteras internt, inom kommunen.

I intervju med elevhälsan framkommer att skolans specialpedagog inte deltar i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Flera lärare uppger att organisation för elevhälsan är bra men att specialpedagogen inte räcker till för behoven på skolan. I intervju med representanter för elevhälsan uppger specialpedagogen att hens förebyggande och hälsofrämjande arbete på skolan inte hinns med. Vidare säger specialpedagogen att hens arbete handlar om att släcka bränder. Specialpedagogen säger att hon kanske skulle hinna arbeta förebyggande om hens tjänst var "på 200 procent". I intervju med rektorn uppger han att specialpedagogens tid först kommer att räcka till när skolan rekryterat en ny kurator och när mentorerna istället börjar skriva elevernas åtgärdsprogram.

I intervju med representanter för elevhälsan framkommer att skolan saknar en psykolog i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. I samtliga elevintervjuer uppger eleverna att det saknas en psykolog på skolan. I intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan framkommer att skolans psykolog anlitas för utredningar av enskilda elever. Vidare berättar specialpedagogen och skolsköterskan att psykologen inte deltar i elevhälsoteamets möten. Specialpedagogen säger att skolan förvisso kan köpa in psykologkompetensen vid behov eller för konsultation via telefon men att hon får ta "psykologrollen" på skolan, i synnerhet efter att skolans kurator slutat.

Brister i skolans arbete med studie- och yrkesvägledning

Skolinspektionen bedömer att Wijkmanska gymnasiets studie- och yrkesvägledande verksamhet inte uppfyller författningarnas krav. Elevernas behov av studie- och yrkesvägledning inför elevernas framtida val av utbildnings- och yrkesverksamhet tillgodoses inte. Detta kan leda till att elevernas möjlighet att göra hållbara val inför framtida utbildnings- och yrkesverksamhet försämras.

Av skollagen framgår att elever ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder samt inför val av framtida utbildning och yrke.

Av förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 455 ff.) till skollagen framgår att den studieplan som eleverna följer ska utformas efter elevens behov och intressen samt följas upp, utvärderas och revideras vid behov, i samråd med eleven och i förekommande fall dennes vårdnadshavare. I denna planering spelar studie- och yrkesvägledare en viktig roll för att stödja eleverna i deras studie- och yrkesval. Det är enligt förarbetena vidare viktigt att elever inom introduktionsprogrammen kontinuerligt hålls informerade om de utgångar som finns tillgängliga i form av vidaregång till andra studier eller etablering på arbetsmarknaden.

I intervjuer framgår att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning inte tillgodoses. I elevintervjuer framgår att eleverna inte blivit informerade om olika studievägar eller vilka kurser som krävs för högskolebehörighet. Flera elever uppger att de haft behov av studie- och yrkesvägledning utan att få stöd samt att de inte fått information om möten på skolan som rört val till högskolan. I intervju med lärare framkommer att skolans studie- och yrkesvägledare varit tjänstledig under sex månader och att skolans rektor agerat studie- och yrkesvägledare under den tiden. Enligt de intervjuade lärarna har studie- och yrkesvägledningen, under denna period, inte räckt till för elevernas behov. I samtal med studie- och yrkesvägledaren framkommer att hen anser att hens tjänst behöver utökas från 50 procent till 100 procent, för att även eleverna på språkintröduktion ska ges det stöd de behöver. Enligt studie- och yrkesvägledaren behöver eleverna på språkintröduktion lära sig allt från hur det fungerar på en arbetsplats till hur utbildningssystemet fungerar. För att eleverna på språkintröduktion ska få rätt stöd, behöver även studie- och yrkesvägledaren tid att samverka med lärare, till exempel lärarna i samhällskunskap och lärare på yrkesprogrammen. I intervju med rektorn berättar han att skolans studie- och yrkesvägledare varit tjänstledig under höstterminen och att hen sagt upp sig från och med den 14 februari. Enligt rektorn söker skolan en ny studie- och yrkesvägledare på 50 procent och beroende på vilken kandidat som anställs kommer det dröja ytterligare upp till tre månader innan skolan har studie- och yrkesvägledare på plats. Rektorn bekräftar att han vikarierat som studie- och yrkesvägledare under hösten 2017.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten vid Wijkmanska gymnasiet uppfyller inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, finns skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Extra anpassningar och särskilt stöd

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom extra anpassningar och särskilt stöd.

Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten)

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och

introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten).

Bedömning och betygssättning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom bedömning och betygssättning.

Styrning och utveckling av verksamheten

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom styrning och utveckling av verksamheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Mårten Petersson

Beslutsfattare
Signerat av: Mårten Petersson

X Niklas Föhrer

Föredragande
Signerat av: Niklas Föhrer

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Wijkmanska gymnasiet

Fakta om Wijkmanska gymnasiet

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Västerås kommun under vårterminen 2018. Wijkmanska gymnasiet besöktes av Skolinspektionen den 30 januari 2018 och den 31 januari 2018.

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Västerås kommun under våren 2018. Wijkmanska gymnasiet besöktes av Skolinspektionen den 30 och 31 januari 2018.

Wijkmanska gymnasiet är en kommunal gymnasieskola i Västerås kommun. Vid skolan finns de nationella programmen el- och energiprogrammet, industritekniska programmet, teknikprogrammet och tågteknikprogrammet. Skolan anordnar också introduktionsprogrammen programinriktat individuellt val och yrkesintroduktion. Skolan har vid tillsynstillfället 320 elever varav 25 elever går på introduktionsprogram.

Måluppfyllelse

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) för skolans program är den genomsnittliga betygspoängen för avgångseleverna med gymnasieexamen eller studiebevis 12,2 läsåret 2016/2017. Den genomsnittliga betygspoängen i riket är 13,6 läsåret 2016/2017.

Andelen elever med gymnasieexamen av avgångseleverna är 90,1 procent läsåret 2016/2017. Motsvarande siffra för riket är samma läsår är 90,5 procent. Elever som avlägger gymnasieexamen inom tre år efter att studierna har påbörjats är 74,3 procent för läsåret 2016/2017, i jämförelse med 82,2 procent för kommunen och med 75,5 procent för riket.

Andelen elever som når grundläggande behörighet på yrkesprogrammen redovisas inte då resultatuppgiften baseras på färre än tio elever. Avgångselever med lägst betyget E i inledande kurser i gymnasiegemensamma ämnen läsåret 2016/2017 varierar mellan kurserna. I Svenska 1 och Engelska 5, når alla elever lägst betyget E. I Historia 1 är det lägst andel elever som når lägst betyget E, 92,3 procent av avgångseleverna.

Det redovisas ingen nationell statistik avseende kunskapsresultat för elever på introduktionsprogrammen.

Trygghet och studiero

På grund av för få svarande saknas statistik från Skolinspektionens skolenkät för våren 2017 både vad avser elever i år 2 och pedagogisk personal.